

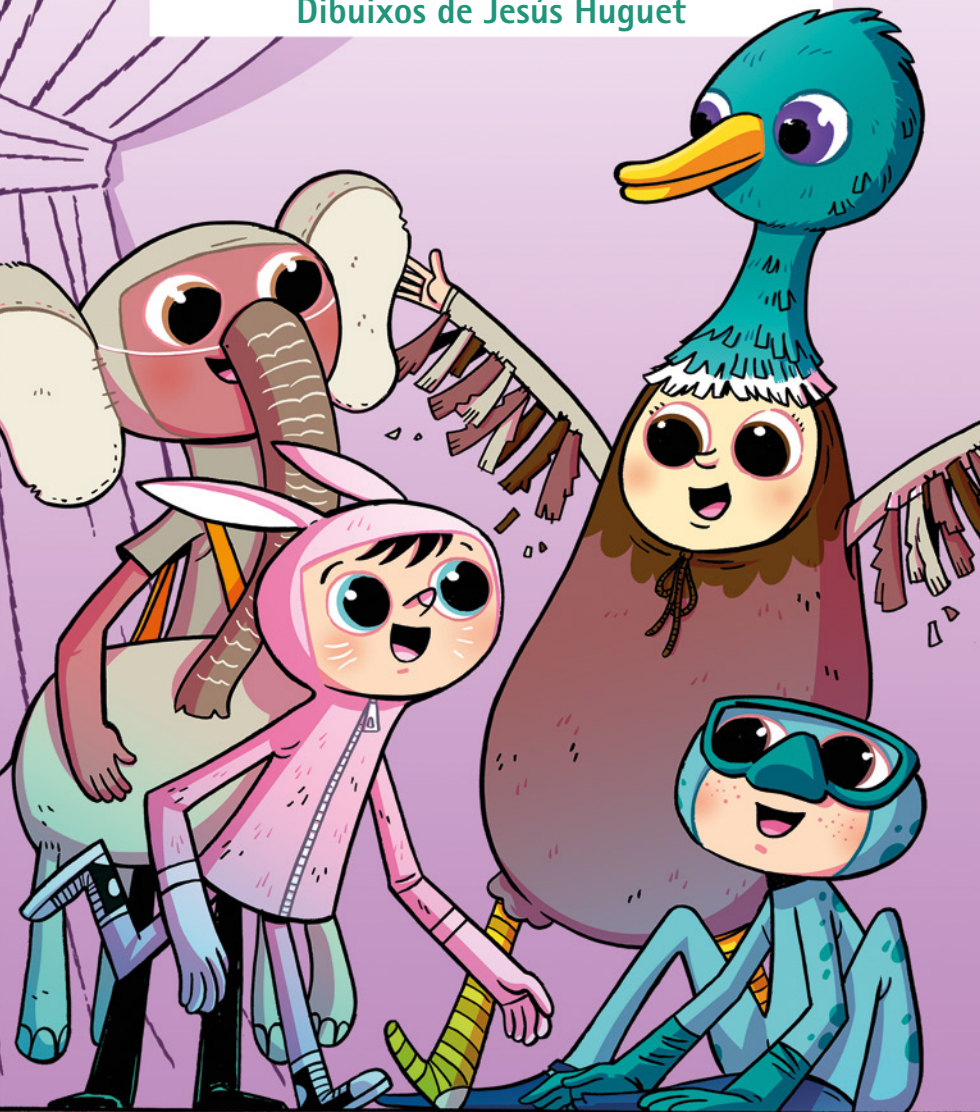
MICALET TEATRE

Teatre amb minúscules

Obres curtes per a xiquetes i xiquets

Teresa Broseta

Dibuixos de Jesús Huguet

El teatre ha acompanyat la humanitat des dels seus orígens, perquè teatre feien els nostres primers avantpassats en els seus rituals religiosos o en les cerimònies relacionades amb la caça, per exemple, quan imitaven les veus i els moviments dels animals. A Grècia, on va ser concebut per primera vegada com a gènere dramàtic, va nàixer la tragèdia; i quasi de seguida, com les dues cares de la mateixa moneda, la comèdia, la farsa que tan necessària resulta per a entendre el món. Roma, per influència etrusca, va enriquir el teatre amb el ball i la música, l'edat mitjana el carregà d'intenció religiosa i després, ja sabeu, el Renaixement, el barroc, el romanticisme, el realisme, el modernisme, les avantguardes... Tota la història de la literatura, tota la història de la humanitat, ha passat pel teatre i s'ha vist reflectida en ell.

Tot i que el teatre infantil no té una història llarga com a gènere (de fet, el concepte mateix d'infància no té una història llarga!), ja els antics grecs defenien la intervenció infantil en cants i balls públics com una manera de fer-los partícips de la seua cultura, del seu folklore. Després, al llarg de la història, el teatre infantil s'ha vist reduït normalment a titelles amb una considerable càrrega didàctica i moralitzant, i no va ser

fins al segle xx quan autors de la talla de Benavente, Marquina, Valle-Inclán, o Lorca, van dedicar alguna de les seues obres als més menuts. D'aleshores ençà, per sort, ha augmentat notablement la nòmina d'obres destinades al públic infantil, tot i que el gènere es troba encara a una distància sideral de la producció i publicació de narrativa.

Què cal que esperem del segle XXI pel que fa al teatre infantil? Que continue creixent, que pugui acurtar de manera notable la distància que el separa de la narrativa, que forme part de la vida des de la primera infància. I, perquè això passe, és important observar que el teatre és el gran instrument pedagògic absent de l'escola, i mirar de posar-li remei.

Per què qualifiquem el teatre d'instrument pedagògic de primer ordre? Per esbrinar-ho, convé distingir entre les tres vies d'aproximació que ens ofereix qualsevol obra teatral: podem llegir-la, podem veure-la i podem representar-la.

LLEGIR TEATRE

El teatre es pot llegir de manera individual, naturalment, com qualsevol altre gènere literari, però ens centrarem ací en la lectura dramatitzada col·lectiva. Més enllà d'enriquir el vocabulari i millorar la competència lectora, com qualsevol altra lectura, la lectura dramatit-

zada treballa dues competències bàsiques no només a l'hora d'aprendre, sinó, senzillament, a l'hora de viure: la comprensió lectora i l'atenció, capacitats que estan en la base de qualsevol aprenentatge futur.

El fet de llegir una frase i dir-la, o sentir-la dir, en veu alta alhora (amb les oportunes ajudes per donar-li l'entonació correcta) fa més per la comprensió lectora que interminables preguntes i activitats després d'una lectura. Seguir el fil del diàleg per intervindre en el moment oportú és un magnífic exercici d'atenció. I ja de pas, sense necessitat de passar massa vergonya perquè no cal alçar-se de la cadira, es van perdent inhibicions pel camí. I es va guanyant en empatia mitjançant la identificació amb les motivacions i interessos dels diferents personatges.

A més dels xiquets i xiquetes que posen veu als personatges, es pot implicar la resta de la classe de diverses maneres. Per exemple, poden fer un so o un moviment determinat cada vegada que parli un personatge determinat, poden representar amb el cos algunes accions, etc.

VEURE TEATRE

Assistir a representacions teatrals té també nombrosos beneficis. Millora la comprensió oral i augmenta notablement el vocabulari, perquè l'escenificació és una gran ajuda a l'hora de contextualitzar i entendre les

paraules desconegudes. Com ja hem indicat en el cas de la lectura, contribueix també a l'eliminació de tabús i prejudicis i potencia l'empatia envers diversos personatges i diverses actituds. La màgia del teatre desperta la imaginació, sembla inquietuds intel·lectuals i ens dona peu a conversar sobre temes ben diversos.

I, per damunt de tot, anar al teatre és divertit. Sobretot, si hem ensenyat els menuts a gaudir de l'experiència. És important, i més important com més menudes siguen les criatures, respectar el seu ritme i els seus temps. Si les portem per primera vegada al teatre i l'obra té la duració normal d'una representació estàndard, de 40 a 60 minuts, és difícil que mantinguen l'atenció i l'interés, per no parlar del comportament adequat. D'altra part, com és lògic, resulta més difícil encara, si no impossible, trobar espectacles que duren 10 o 15 minuts. Les 12 obres que formen aquest llibre pretenen servir també perquè els més menuts aprenguen a gaudir del teatre com a espectacle a poc a poc, com ho aprenen tot, sense forçar els seus límits i des del territori ben conegut de casa o de l'escola.

FER TEATRE

Què passa quan els xiquets i xiquetes puguen a l'escenari, quan esdevenen actrius i actors? Moltes coses, i totes bones. Primer de tot, perquè es tracta d'una

activitat lúdica. Perquè actuar és jugar, relació que no fem explícita ni en valencià ni en castellà però que ens queda claríssima en anglés: *to play*, jugar, ja siga amb una pilota, tocant un instrument musical o posant en escena una obra de teatre. I, siga a l'edat que siga, res aprenem millor que allò que aprenem jugant.

Fer teatre conté, lògicament, tots els beneficis de la lectura dramatitzada, però encara n'afegeix un grapat més.

De caràcter individual:

- Treballa i reforça la memòria.
- Millora les habilitats psicomotrius.
- Millora el control de la veu.
- Ajuda a véncer la timidesa i la vergonya.
- Fa perdre la por de parlar en públic, un dels grans dèficits de la nostra educació, amb la qual cosa es fomenta la seguretat i l'autoestima.
- Ajuda a controlar les emocions.
- Esborra prejudicis, tabús, manies i complexos.
- Fomenta la responsabilitat: allò que fas o no fas repercuteix directament en la resta de grup i en el resultat final.
- Fomenta la disciplina.
- Desperta la creativitat.
- Estimula la imaginació.

De caràcter col·lectiu:

- Potencia les relacions personals i s'afavoreix així la socialització i la formació integral.

- Potencia l'empatia.
- Potencia la tolerància, el respecte i la cooperació.
- Crea un marc de convivència agradable.
- És un instrument excel·lent per a treballar la resolució de conflictes.

Sí, els menuts responen magníficament al teatre. De fet, saben fer teatre de manera natural i espontània, com fan quan juguen lliurement («Val que jo era... i tu eres...?»). La nostra tasca ha de ser ajudar-los a desenvolupar aquesta habilitat innata. I fer-ho amb la delicadesa necessària per no deixar-la morir per falta de reg (mantenint el teatre allunyat de l'escola, per exemple) o per excés d'aigua (escolaritzant-la massa, per exemple, fent que deixi de ser un territori de llibertat on no hi ha vergonya, ni frustració, ni por, on l'error no es penalitza).

Fomentar el teatre des de la primera edat és la intenció d'aquest llibre, format per 12 obres breus que van augmentant progressivament en extensió, quantitat de personatges i complexitat de l'argument. El fet que siguin breus té una doble motivació:

- Que es puguin treballar a l'aula sense generar estrès ni frustració.

- Que ajuden a educar espectadors de teatre des de la primera edat.

Les 12 obres poden ser utilitzades a tres nivells, atenent a l'edat i la competència lectora dels destinataris:

- Per a prelectors i primers lectors, totes les obres poden ser representades amb titelles per una sola persona, com veurem en les propostes escèniques.
- Els primers lectors i els lectors consolidats poden iniciar-se amb elles en la lectura dramatitzada.
- Pel que fa exclusivament als lectors consolidats... ha arribat el moment d'entrar en escena!

Al final del llibre, en les propostes escèniques, veurem com es poden adaptar fàcilment a diferents necessitats, possibilitats i recursos. Les obres que estàs a punt de llegir han nascut de paper, però amb vocació de fer-se d'argila en les teues mans.

TEATRE AMB MINÚSCULES

1

LA GRANOTA ESPAVILADA
(GRANOTA I ÀNEC)

(S'obri el teló i ens trobem en el bosc, on la GRANOTA pren el sol a la vora d'un estany.)

GRANOTA. Rauc, rauc! Quin dia més bo! I que a gust queestic prenent el solet... Quina pau i quina tranquil·litat!

(Apareix l'ÀNEC pel cantó més allunyat.)

ÀNEC. Qüec-qüec, qüec-qüec! Xe, i quin dia més bo ens ha eixit! Un dia perfecte per a passejar pel bosc... *(Mirant a tots els costats.)* Però, on es deu haver ficat tot el món? Sembla que no hi ha ningú per ací... Que estrany!

GRANOTA. Buf! Ja està ací l'ànec. Ja s'ha acabat la pau i la tranquil·litat. Si ho sabré jo... (*Cridant.*) Bon dia, ànec! Bon dia! Mira que estic ací, a la vora de l'estany...

ÀNEC. (*Mirant amunt i avall, sense veure res.*) Bon dia, amiga granota! On estàs? (*Avançant.*) On estàs, granoteta? On t'has amagat? (*Entropessant amb ella.*) Ai, ai, que ací hi ha una pedra! Ai, ai, ai!

(*L'ÀNEC cau de cap a l'estany, fent molt de soroll.*)

GRANOTA. (*Escarotada.*) Xe, cap de suro! No t'havia dit que estava ací, a la vora de l'estany?

ÀNEC. (*Eixint de l'aigua.*) Perdona'm, per favor! És que m'he despistat.

GRANOTA. Que t'has despistat, dius? Clar que sí, home. I jo soc un elefant!

ÀNEC. (*Riu.*) Què dius? Eres una granota.

GRANOTA. Dic que has anat a parar a l'aigua perquè no t'hi veus. Que vas pel bosc entropessant amb tots els arbres perquè no veus bé. I que em xafes un fum de vegades al dia i cada volta t'inventes una excusa més absurda! (*Enfadada.*) Quantes vegades he de dir-te que no veus bé, ànec cabut?

ÀNEC. Calla, calla! Com que no m'hi veig? (*Assenyalant en totes direccions sense trellat.*) Veig perfectament els arbres, i la bassa, i el cel... i...
I a tu, granoteta preciosa!

GRANOTA. Ah, sí? Molt bé, deixa'm fer una prova. (*Assenyalant cap al públic.*) Què tenim ací davant?

ÀNEC. (*Mirant amb molta atenció.*) Tenim... tenim...
Gallines? No, no, que no tenen plomes! Espera que ho mire bé... Ah, ja ho sé! Són conills!

GRANOTA. Conills, eh? Així que conills... (*Al públic.*) Què dieu? Sou conills?

(*El públic protesta.*)

ÀNEC. (*Bocabadat.*) Com que no? I què sou? Què? (*Escoltant amb molta atenció.*) Xiquetes i xiquets? De veres? Ai, granoteta meua, que tens raó! Que és veritat que no m'hi veig!

GRANOTA. (*Molt contenta.*) Per fi t'adones que necessites ulleres!

ÀNEC. (*Burleta.*) Ulleres, dius? On s'ha vist un ànec amb ulleres? (*Al públic.*) Vosaltres heu vist alguna volta un ànec amb ulleres?

GRANOTA. I què? Si no s'ha vist mai un ànec amb ulleres, tu seràs el primer!

ÀNEC. (*Burleta.*) I d'on vols que les traga? És que tu coneixes algun arbre que done ulleres, granoteta espavilada?

GRANOTA. Molt graciós! Espera un moment i ja em diràs si soc espavilada o no!

(La GRANOTA, amb dos bots, desapareix per l'esquerra.)

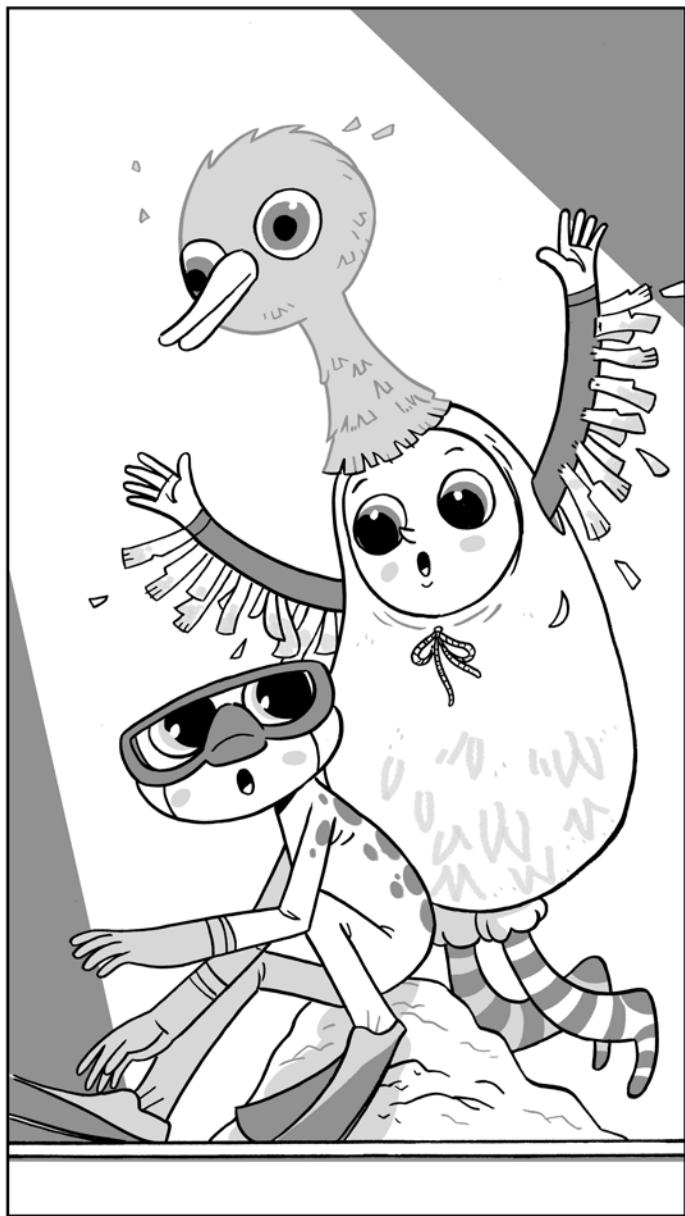
ÀNEC. (*Desconcertat.*) On vas? No em deixes sol, que no sé per on vaig! Ai, mare meua! Quina idea rara deu haver tingut esta granota? Li tinc més por que a una tronada! Espere que no tarde massa... Jo, mentrestant, no pense moure ni una ploma, no siga cosa que em pegue un altre bac. Qüec-qüec! Qüec-qüec!

(La GRANOTA torna a entrar per l'esquerra, portant unes ulleres molt grans.)

GRANOTA. (*Burleta.*) Veges si t'apanyen estes ulleres, aneguet espavilat!

ÀNEC. (*Desconcertat.*) Però, què has fet? Has anat al poble i n'has tornat tan de pressa? No és possible!

GRANOTA. (*Riu.*) No, home, no! Soc ràpida, però no tant. I al bosc no hi ha cap arbre que done

ulleres, t'ho dic abans que tornes a fer-te el graciós.

ÀNEC. I aleshores? D'on han eixit eixes ulleres?

GRANOTA. Me les vaig trobar dins de l'estany, ja fa temps. Supose que les va perdre algun excursionista. Les vaig agarrar per a tu... Sabia que no tardaries molt a necessitar-les!

ÀNEC. (*Emocionat.*) De veritat?

GRANOTA. I tant! Vinga, deixa que te les pose. Estic impacient per saber si et fan paper!

(La GRANOTA li posa les ulleres. L'ÀNEC mira un moment amunt i avall i de seguida crida, meravellat.)

ÀNEC. Estàs ací! Ja et veig! Però... però si eres molt bonica, granota, granoteta meua... (*Mirant al públic.*) Xe, mira! Si hi ha a muntó de xiquets i xiquetes... Mira, granota, mira que bonics i que simpàtics... I quina cara d'espavilats que fan! (*Al públic.*) I jo que vos havia pres per conills... Perdoneu-me, per favor!

GRANOTA. Quina alegria! Per fi s'han acabat les xafades, i els bacs i els patiments. D'ara en avant, serà un plaer compartir l'estany amb tu!

ÀNEC. (*Al públic.*) Heu vist? Veritat que tinc la millor veïna del món?

(S'abracen i, molt contents, se'n van per la dreta.)